

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОМОТОРИКА»

Освітній рівень другий рівень вищої освіти - магістр
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 225 «Медична психологія»

Автори: Викладач Прудка Лілія Миколаївна

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри, професор _____ Матяш М.М.

Модуль 1. Психомоторика

Тема 1. Історія розвитку та сучасні дослідження проблем психомоторики

(практичне заняття – 6 години)

Мета заняття: Систематизувати та поглибити знання студентів про історичні аспекти психомоторики, проблеми і перспективи її розвитку; місце та значення психомоторики у системі наукових дисциплін про людину; особливості еволюції психомоторики.

План заняття:

1. Основні поняття психомоторики.
2. Арістотель та його вчення про сенсомоторну психіку. Р.Декарт та тлумачення детермінації моторики.
3. Бачення психомоторики з точки зору предмету психології В.Вундта, Ф.Брентано, Ч.Дарвіна, І.М.Сеченова. Теорія асоціацій Д.Гартлі. Розуміння взаємовпливу моторики і психіки в історії розвитку психологічних знань.
4. Поняття “моторного поля” М.О.Бернштейна. Методологічний принцип єдності свідомості і діяльності. Роль і місце категорії діяльності в сучасній теоретичній психології.
5. М’язовий рух (моторика) як причина і результат реалізації психофізіологічних функцій живими організмами.
6. Руховий апарат як система морфологічних утворень організму, що забезпечують його взаємодію з середовищем.
7. Відображення як всезагальна якість матерії.
8. Взаємозв’язок моторики і психіки (В.В.Давидов і В.П.Зінченко).
9. Проблеми взаємовпливу моторики і психіки, їх трактування в контексті роботи мозку.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Основні поняття психомоторики.
2. Сучасні уявлення про значення ритму для розвитку рухової сфери.
3. Психофізична проблема в контексті історико-психологічних знань.
4. Співрозмірність рухів. Темп і ритм рухів як показники координованості.

5. Центральньо-нервові утворення, що беруть участь в управлінні рухами.
6. Довільне управління руховими актами.
7. Поняття “моторного поля” М.О.Бернштейна.

Практичні завдання: Написати есе на тему: «Розуміння взаємовпливу моторики і психіки в історії розвитку психологічних знань».

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

- 1 Психофізична проблема в контексті історико-психологічних знань.
2. Психофізичний паралелізм Г.В. Лейбніца, Д. Гартлі.
3. Розгляд психіки як функції мозку Н.І. Чуприковою.
4. Психофізична проблема у вченнях В.П.Зінченка, О.О. Ухтомського, М.О. Бернштейна, О.М. Леонтьєва, О.В. Запорожця.
5. Психіка і моторика як внутрішнє і зовнішнє в теорії С.Л. Рубінштейна, Д.М. Узнадзе, К.О. Абульханової-Славської, В.О. Татенка

Завдання для тестового контролю:

1. Чи згодні ви з тим, що психомоторика - засіб для механічної роботи?
2. Чи згодні ви з тим, що психомоторика працює незалежно від свідомості?
3. Чи згодні ви з тим, що сенсомоторна культура людини - основа її професії?
4. Чи згодні ви з думкою, що психомоторика - орган людини, а не організму?
5. Як ви думаєте, чому психомоторна дія — функціональний орган людини?
6. Як ви вважаєте, чи можливо пізнання невідчутних властивостей світу психомоторикою?

Рекомендована література:

1. Загальна психологія. Підручник / Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. — Київ: Каравела, 2017. — 464 с.
2. Терлецька Ю.М. Психомоторика і психомоторна депривація людини у площинах матеріалістичної та новітньої енергетичної концепції психіки і психічного// «Львівська політехніка». Випуск 12. Том 2. 2020. С 38-45.

3. Шмаргун В. М. Когнітивні механізми психомоторних дій /В. М. Шмаргун // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : зб. наук. пр. / гол. ред.П. М. Таланчук. – К. : Університет «Україна». 2010. – №7(9). – С. 307–319.

4. Шинкарюк А. І. Практикум з психомоторики. – Кам'янець-Подільський: Оіюм , 2006. – 136 с.

5. Юрчинська Г.К. Психомоторика. Загальний практикум: Навчальний посібник. Київ.ВПЦ. «Київський університет».- 2005.- 163 с.

Тема № 2. Вікові та статеві особливості психомоторного розвитку людини.

(практичне заняття – 6 годин)

Мета заняття: ознайомити студентів з особливостями психомоторного розвитку у різні вікові періоди та відповідно до гендерних відмінностей.

План заняття:

1. Розвиток психомоторики і сенсорних процесів.
2. Співрозмірність рухів.
3. Темп і ритм рухів як показники координованості.
4. Рівновага тіла.
5. Вікові відмінності у проявах психомоторики.
6. Розвиток психомоторики дитини.
7. Визначення властивостей нервової системи у дітей за показниками моторики.
8. Особливості психомоторної діяльності на основі гендерних відмінностей.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Координація і координованість, їх види.
2. Рівновага тіла. Спритність як вид координованості
3. Відповідність рухів. Темп і ритм рухів як показники координованості. Відчуття ритму.
4. Засоби розвитку координаційних здібностей людини.

5. Концептуальні проблеми психічного розвитку.

6. Взаємозв'язок моторного та розумового компонентів психомоторної дії в ранньому онтогенезі.

Практичні завдання: Скласти таблицю на тему: «Періодизація психомоторного розвитку».

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Загальні закономірності онтогенетичного розвитку рухових якостей . Рухові рефлекси і дії в онтогенезі.

2. Вікові зміни психомоторних якостей. Вікові зміни сили м'язів.

3. Вікові зміни показників, що характеризують швидкість рухових дій.

4. Загальні закономірності онтогенетичного розвитку рухових якостей.

5. Статеві відмінності в прояві психомоторних якостей.

Завдання для тестового контролю: Охарактеризуйте вікові та статеві відмінності в прояві психомоторних якостей.

Рекомендована література:

1. Клименко В. В. Способи навчання психомоторних дій / В. В. Клименко. – Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2011. - № 1. – С. 50-62.

2. Кокун О. М. Психофізіологія : навчальний посібник / О. М. Кокун. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 184 с.

3. Шмаргун В. М. Когнітивні механізми психомоторних дій /В. М. Шмаргун // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : зб. наук. пр. / гол. ред.П. М. Таланчук. – К. : Університет «Україна». 2010. – №7(9). – С. 307–319.

Тема № 3. Функціональні системи та їх роль в управлінні руховими актами.

(практичне заняття – 6 годин)

Мета заняття: ознайомити студентів з особливостями функціональними системами та їх місце в управлінні руховими актами.

План заняття:

1. Рухова система і психофізіологічні механізми управління рухами.
2. Функції психомоторики.
3. Рухові уміння. Закономірності формування рухових умінь. Психологічні механізми регуляції рухів.

4. Сенсомоторна реакція, сенсомоторна координація, ідеомоторика.
Цільова моторна дія.

5. Психофізіологічні механізми взаємодії рухів та мовлення.
6. Центральнервові утворення, що беруть участь в управлінні рухами.
7. Довільне управління руховими актами.
8. Рівні побудови рухів за М.О. Бернштейном.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Поняття рефлекторної дуги і рефлекторного кільця. Загальне представлення про рефлекс.
2. Принципи рефлекторної теорії І.П. Павлова.
3. Поняття функціональної системи. Представлення П.К. Анохіна про функціональну систему. Перша і друга сигнальні системи.
4. Роль різних блоків функціональної системи в управлінні руховими актами.

Практичні завдання: Складіть блок-схему основних функцій психомоторики.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Методи дослідження властивостей нервової системи .
2. Рівні побудови рухів по Н. А. Бернштейну.
3. Довільне керування руховими актами.
4. Сенсомоторна реакція, сенсомоторна координація, ідеомоторика.

Цільова моторна дія.

5. Психофізіологічні механізми взаємодії рухів та мовлення.
6. Центральнервові утворення, що беруть участь в управлінні рухами.
7. Довільне управління руховими актами.

Завдання для тестового контролю:

1. Сформуувати спеціальні вправи для вивчення психомоторики.
2. Пройти теплінг-тест Е. П. Ільїн та охарактеризувати отримані результати.

3. Охарактеризувати Шкалу оцінювання моторики М. І. Озерецького.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Псі-програми – знаряддя утворень і перетворень у психіці людини. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. V(62), Issue 142, 2017. Pp. 77–81
2. Загальна психологія. Підручник / Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. — Київ: Каравела, 2017. — 464 с.
3. Дефектологічний словник: навч. посіб. / За ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова. – Київ: «МП Леся», 2011. – 528 с.
4. Клименко В. В. Способи навчання психомоторних дій / В. В. Клименко. – Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2011. - № 1. – С. 50-62.
5. Терлецька Ю.М. Психомоторика і психомоторна депривація людини у площинах матеріалістичної та новітньої енергетичної концепції психіки і психічного// «Львівська політехніка». Випуск 12. Том 2. 2020. С 38-45.
6. Шмаргун В. М. Когнітивні механізми психомоторних дій /В. М. Шмаргун // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : зб. наук. пр. / гол. ред.П. М. Таланчук. – К. : Університет «Україна». 2010. – №7(9). – С. 307–319.

Тема № 4. Психомоторика у професійній діяльності.

(практичне заняття – 6 годин)

Мета заняття: ознайомити студентів з психомоторними компонентами професійного середовища

План заняття:

1. Рухова активність та здоров'я людини.
2. Гіпокінезія та гіподинамія.
3. Роль сприйняття людини в пізнавальних процесах та його взаємозв'язок з психомоторикою.

4. Психомоторика як засіб спілкування.
5. Рухова активність як засіб підвищення психічної та інтелектуальної активності.
6. Психомоторика як засіб діагностики психологічних особливостей людини.
7. Психомоторика у спортивній діяльності.
8. Психомоторика професіоналів у діяльності на виробництві.
9. Психомоторика в діяльності музикантів.
10. Принцип сенсорних корекцій.
11. Музично-рухові засоби логопедичної ритміки.
12. Мовленнєво-рухові засоби логопедичної ритміки.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Визначення психомоторних якостей людини та їх класифікація.
2. Загальні і спеціальні психомоторні якості.
3. Силкові характеристики людини.
4. Якості , що характеризують швидкодію. Витривалість.

Практичні завдання:

1. Описати психомоторні якості і успішність у професійній діяльності на прикладі медичного психолога.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Психомоторні якості і успішність у професійній діяльності.
2. Моторне поле. Робоча поза. Робочі рухи (операції, дії).
3. Психомоторика в концертно-театральній діяльності.
4. Графологічна діагностика психологічних особливостей людини.
5. Методики і методи діагностики психомоторної організації людини.

Завдання для тестового контролю:

1. Охарактеризувати музично-рухові засоби логопедичної ритміки.
2. Описати мовленнєво-рухові засоби логопедичної ритміки.

Рекомендована література:

1. Шмаргун В. М. Когнітивні механізми психомоторних дій /В. М. Шмаргун // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : зб. наук. пр. / гол. ред.П. М. Таланчук. – К. : Університет «Україна». 2010. – №7(9). – С. 307–319.
2. Шинкарьук А. І. Практикум з психомоторики. – Кам'янець-Подільський: Оіюм , 2006. – 136 с. 29.
3. Шинкарьук А. І. Психомоторно-рівнева структура активності та свободи суб'єкта. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2005. – 448 с.
4. Юрчинська Г.К. Психомоторика. Загальний практикум: Навчальний посібник. Київ.ВПЦ. «Київський університет».- 2005.- 163 с. 33. Юсеф, А.А.

Тема № 5. Діяльність медичного психолога з вивчення патологічних порушень психомоторики у дітей та дорослих.

(практичне заняття – 6 годин)

Мета заняття: ознайомити студентів з діяльністю медичного психолога з вивчення патологічних порушень психомоторики у дітей та дорослих.

План заняття:

1. Методи обстеження психомоторних функцій.
2. Діагностика станів людини: робочих та емоційних, за позою та жестами у процесі спілкування.
3. Обстеження стану психомоторних функцій у осіб з порушеннями мовлення.
4. Обстеження психомоторних функцій у дітей із заїканням.
5. Обстеження стану психомоторних функцій у дітей дошкільного віку з дизартрією.
6. Нейропсихологічне обстеження.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Особливості психомоторного розвитку і рухових здібностей дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
2. Особливості психомоторного розвитку і рухових особливостей дітей з ДЦП.

3. Підходи і методики корекції психомоторного розвитку дітей.

Практичні завдання: Складання картки обстеження стану психомоторних функцій у осіб з порушеннями мовлення (оформлення картки у вигляді таблиці з критеріями оцінювання).

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Елементарні рухові розлади. Порушення доцільності рухових дій. Розлад мимовільних рухових дій (апраксія). Хвороба Паркінсона .

2. Порушення міміки. Моторні порушення мови.

3. Порушення постави і розвиток плоскостопості в наслідок недостатнього або нерівномірного розвитку м'язової системи.

4. Методи обстеження психомоторних функцій.

5. Особливості використання засобів логопедичної ритміки під час подолання системних порушень мовлення у дітей.

6. Фонова моторика: м'язовий тонус, тремор, спонтанна рухова активність.

7. Поняття функціональної асиметрії. Перевага у використанні однієї з симетричних кінцівок при здійсненні інструментальних дій.

Завдання для тестового контролю: Провести діагностику станів людини: робочих та емоційних, за позою та жестами у процесі спілкування.

Рекомендована література:

1. Шмаргун В. М. Когнітивні механізми психомоторних дій /В. М. Шмаргун // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : зб. наук. пр. / гол. ред. П. М. Таланчук. – К. : Університет «Україна». 2010. – №7(9). – С. 307–319.
2. Шинкарьок А. І. Практикум з психомоторики. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2006. – 136 с. 29.
3. Шинкарьок А. І. Психомоторно-рівнева структура активності та свободи суб'єкта. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2005. – 448 с.
4. Юрчинська Г.К. Психомоторика. Загальний практикум: Навчальний посібник. Київ. ВПЦ. «Київський університет».- 2005.- 163 с. 33. Юсеф, А.А.

